

A heraldikus – Köpeczi Sebestyén József élete és munkássága

Két kötet, 1300 oldal, 1700 kép, ebből 300 színes ábra – ez a pár számadat jellemzi a Pallas-Akadémia Könyvkiadó 550. könyvét. A Köpeczi Sebestyén József életét és munkásságát bemutató kötetről annak szerzője, Sas Péter irodalomtörténész írását közöljük. A csíkszeredai közönség ma délután 18 órától a Magyar Köztársaság Csíkszeredai Főkonzulátusának Gál Sándor utcai épületében, a Lazarus-házban ismerkedhet meg a kiadvánnyal.

Köpeczi Sebestyén József az utolsó kiemelkedő magyar heraldikusként él a munkásságát ismerő szakemberek, a címertan és a családtörténet iránt érdeklődők emlékezetében.

1903-tól Sándor Imrével együtt szerkesztette a Kolozsvárt megjelenő Genealógiai Füzetek című családtörténeti folyóiratot. Annyira bedolgozta magát szakmájába, hogy a korabeli történelmi kiadványoknak is ő volt a címertani és családtörténeti szakértője.

1914-től Budapesten, a Magyar Nemzeti Múzeumban, majd az Országos Levéltár címerfestőjeként folytatta szakmai tevékenységét. 1915-ben öt bízták meg az összetett magyar birodalmi, az ún. középcímer megtervezésével, amely Magyarország egyik hivatalos jelképe lett. Bosznia-Hercegovina 1908-as annektálása után rendelte el Ferenc József az Osztrák-Magyar Monarchia, s ezen belül Magyarország címereinek megújítását.

Az első világháború után román hadifogságba esett, majd – előneve miatt – Brassóból egy székelyföldi, háromszéki faluba, Köpecre internálták. Szakmai tudásának legnagyobb elismeréseként – szó szerint – az eke szarvától hivatva fel I. Ferdinánd román király, hogy tervezze meg a trianoni békerendszer után kialakult Románia hivatalos címerét. Az államcímert a parlament elfogadta. A megbízatásának eredményeképpen megszületett címerkép 1945-ig volt a Román Királyság hivatalos emblémája. Az 1989 utáni változásokat követően is alkalmazták az általa tervezett címerkép egyes elemeit.

Heraldikai és festőművészi szakértelmét dicséri Lukinich Imre: A bethleni Bethlen család története című albumalakú munkája. Feladatai, tevékenysége a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeumhoz, a brassói Barcasági Szász Múzeumhoz, majd a kolozsvári Erdélyi Múzeum-Egyesülethez kötötte. Időközben bekapcsolódott a romániai műemlékvédelmi munkálatokba, a gelencei műemlék templom, a vargyasi Daniel-kastély, a nagykaszi templom, a brassói Fekete-templom esetében. Legnagyobb feladatai közé tartozott a széki református templom (Entz Gézával), valamint a kolozsvári Szent Mihály-, a Farkas utcai református és a ferences templom (Bágyuj Lajossal) restaurálási munkálataiban való közreműködés. A kolozsvári Szent Mihály-templom felújított szentélyének boltozatához záróköveket tervezett, amelyeket Szervátiusz Tibor faragott ki.

Heraldikai és címertani tevékenységének nemcsak képzőművészeti jellegű tárgyi, hanem írásbeli nyomai is vannak. Feldolgozta Csík megye műemlékeit, a brassói műemlékeket és címeremlékeket. Tanulmányának befejezéséig levont végkövetkeztetése ma is időtálló értékítélet: „Emlékeink nemcsak ránk nézve fontosak, hanem általános művelődéstörténeti szempontból is, mert ezek a Nyu-

vari Szent Mihály-, a Farkas utcai református és a ferences templom (Bágyuj Lajossal) restaurálási munkálataiban való közreműködés. A kolozsvári Szent Mihály-templom felújított szentélyének boltozatához záróköveket tervezett, amelyeket Szervátiusz Tibor faragott ki.

tisztelgésül, annak 80. születésnapján, a Kelemen Lajos-émlékkönyvben tette közzé a gelencei templom mennyezet- és karzatfestményeinek ismertetését.

Kutatási helyszínén fényképfelvételeket készített, egyfajta képi lajstromba szedte az erdélyi építészeti és művészettörténeti kultúrkincseket, amely alapján ma is bizonyítható – ami egykoron földrajzilag, történelmileg és a műveltség szempontjából kiala-

Bögözből küldeni nekem pár soros írást, hogy újból felfedeztél valami olyan szép dolgot, mint Olasztelken.” Munkájához egy általános érvényű ajánlólevelet adott, amelyet a székelyföldi főtisztelendő uraknak írt: „Köpeczi Sebestyén József heraldikus és műtörténész székely testvérünket kértük fel, hogy műtörténeti szempontból azon Csík- és Háromszék megyei templomainkat fogja ismertetni, amelyek a nyugati kultúránk legkeletibb emlékei s kétségtelen bizonyosságai annak, hogy székely népünk a messze Keletről hozott ősi

Címerkompozíciói közül a legnevezetesebbet 1943-ban, a Székely Nemzeti Múzeumnak alkotta meg, melyen a Nemes Székely Nemzet címere látható, melyet a székely megyék címereivel körített.

1960-ban szakmai felkészültségének, érdeklődési körének és habitusának egyaránt megfelelő feladatot kapott. A gyulafehérvári központtal, de kolozsvári székhellyel, a Szent Mihály-plébánián működő Római Katolikus Egyházművészeti Bizottság tagja lett. 1964. december 27-én, 86 éves korában hunyt el. A Házsongárdi temetőben nyugszik, Kelemen Lajos sírjának szomszédságában.

Munkássága, tevékenysége összességében ismeretlen, csak szűk szakmai körben ismert, írásbeli közlései megjelenésük óta egyre elérhetetlenebbek. A kiadvány célja, hogy monográfia formájában bemutassa életét, munkásságát kora művelődéstörténetébe ágyazottan, valamint ehhez kapcsolódóan újrakiadás céljából összegyűjtse nemcsak címertani és családtörténeti, hanem valamennyi, írásban megjelent szaktanulmányát és kéziratban maradt munkáját.

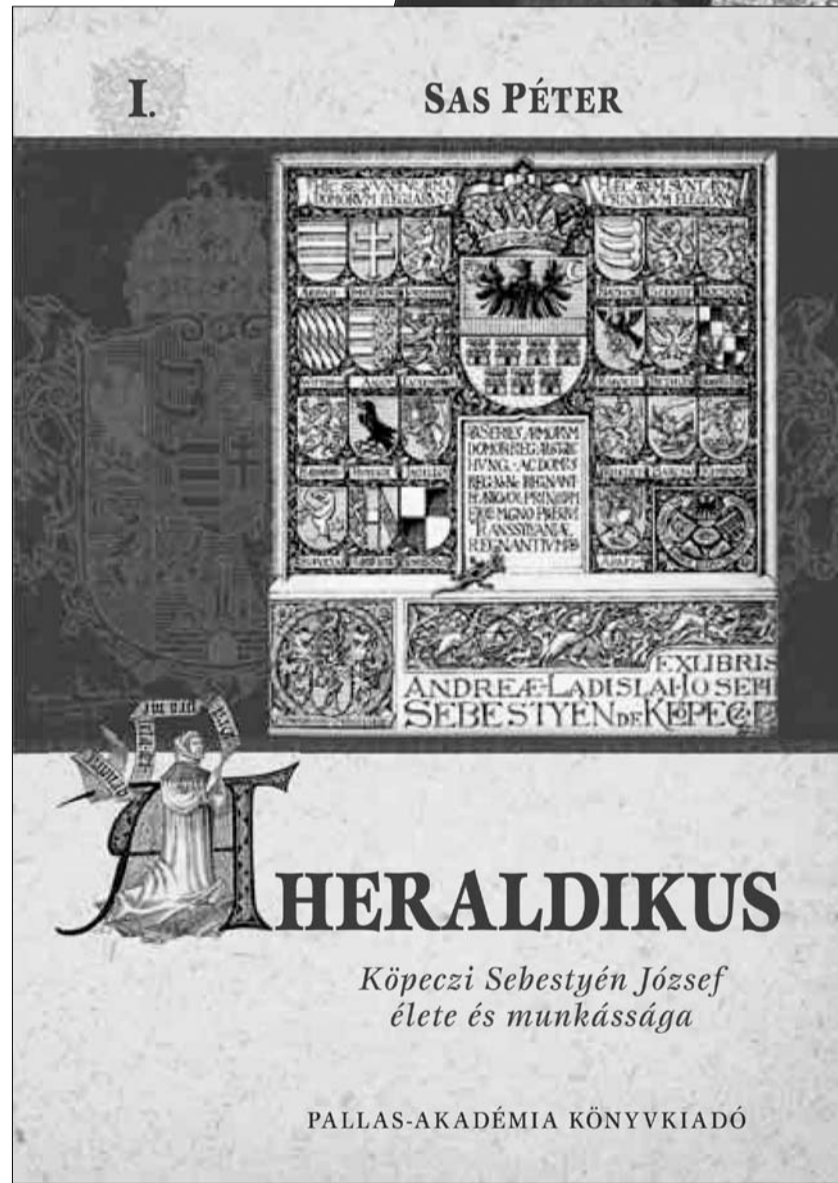
Főként a két világháború közötti erdélyi magyar művelődéstörténet kutatása során bizonyosodott be, hogy személye és munkásságának ismerete, ismertetése nélkül hiányos maradna az adott időszak feldolgozása, bemutatása. Címerterveivel jelentős szerepet játszott mind a magyarországi, mind az erdélyi címertan gyakorlati és elméleti művelésében. Művelődéstörténészként nemcsak a szakjában jelentetett meg számtalan forrásértékű publikációt. Művészettörténeti jellegű írásai is nagyon jelentősek, melyek az erdélyi műemlékvédelem eredményeinek összegzése mellett a korabeli műemlékek írásbeli és rajzos formában való megőrkítésével tett teljessé. Nagyon sok jelentős, becses emlék már csak az ő leírásában, grafikai megőrkítésében létezik.

A kiadvány bemutatja Köpeczi Sebestyén József életét és munkásságát, az általa készített és a róla szóló művek bibliográfiájával együtt. A könyv tartalmazza továbbá megjelent és kéziratban maradt műveit, felvételi rajzait és címerfestményeit, valamint műemléki és műtárgy-felvételeit

K. Sebestyén József élettörténete és munkássága bemutatása keretében lehetőség nyílik a 20. századi erdélyi magyar tudományosság eddig nem kutatott, nem bemutatott, de a korabeli történet-tudománytól és tudományosságtól elválaszthatatlan tudományterület, a címertan és családtörténet feldolgozására, bemutatására.

Kutatásaival, tanulmányaival, rajzaival – egész életművével – Köpeczi Sebestyén József az európai műveltségű Erdély megőrkítője lett.

Sas Péter

gat középkori műveltségterületének legkeletibb határkövei.”

Életének és munkásságának egyaránt meghatározó időszaka volt, amikor a kolozsvári Egyetemi Könyvtárban és a helyileg ott elhelyezett Erdélyi Múzeum Levéltárában dolgozhatott. Leírta és megőrkítette a teljes pecsétgyűjteményt, munkája ezen a területen az egyedüli ismert anyaggyűjtés. Szakmai munkája során kapcsolatba került Kelemen Lajos levéltáros-történésszel, akinek a keze alatt az akadémikusi rangot elérő Jakó Zsigmond, Szabó T. Attila, Benkő Samu, Csetri Elek pályája teljeshetett ki. Köpeczi Sebestyén József mentora előtti

kult –, hogy nemcsak Róma, Bécs, Buda, Kolozsvár és Brassó, hanem Székelyföld is közös szellemi gyökérből táplálkozott. Nemcsak az épületek, templomok, kastélyok külső és belső részeit, hanem a sekrestyékben, kincstárakban fellelhető emlékeket is megőrkítette. Jelentős részük nincs meg vagy lappang, ezért felbecsülhetetlenül segíti az adott korok művészettörténészeinek munkáját.

A Székelyföld középkori kincseinek feltárására és bemutatására a sepsiszentgyörgyi múzeum igazgatója, Csutak Vilmos is erőteljesen biztatta. „Azzal szereznel nekem legnagyobb örömet, ha valahonnan Csíkszentmihályról vagy

seinek számtalan emléke maradt fenn. Ezek mellett a kötet bemutatja a könyvborítókhoz és kiadványokhoz készített rajzait, terveit.

Tudományos tevékenysége mellett nemcsak sokat és szívesen rajzolt – tanulmányai az általa készített illusztrációkkal jelentek meg –, hanem szakmai és történelmi hitelességű címereket is festett. 1939-es felszentelésekor Non recuso laborem jelmondat címertervezett Márton Áron gyulafehérvári római katolikus püspöknek. Megfestette a református egyház ősi címerét. Számos családi címeret festett. Könyvjegyei fő elemeként is családi címereket alkalmazott.

műveltségének a megőrzése mellett ezerszentes küzdelmes múltja folyamán a művelt Nyugat művészeti és kulturális törekvéseinek is mindig buzgó támogatója és mindig hűségével védelmezője volt.”